

МОТИВИ

към

Проект на Наредба за условията за извършване на задължителните предварителни и периодични медицински прегледи на работниците и служителите

Проектът на Наредба за условията за извършване на задължителните предварителни и периодични медицински прегледи на работниците и служителите е изготвен на основание чл. 287, ал. 1 от Кодекса на труда.

Условията за извършване на задължителните предварителни и периодични медицински прегледи на работниците и служителите към момента са регламентирани с Наредба № 3 от 28.02.1987 г. за задължителните предварителни и периодични медицински прегледи на работниците /Наредба № 3/ (обн., ДВ, бр. 16 от 1987 г., изм., ДВ, бр. 65 от 1991 г., изм., ДВ, бр. 102 от 1994 г., изм. ДВ, бр. 78 от 2005 г.) До момента Наредба № 3 е претърпяла три незначителни изменения, последното от които през 2005 г., като с настоящия проект се предвижда същата да бъде отменена.

Изготвянето на проекта на нова наредба е продиктувано от настъпилите съществени промени в обществените и икономически отношения в страната след 1989 г., и възникналата в тази връзка необходимост от прецизиране на условията за извършване на задължителните предварителни и периодични медицински прегледи на работещите и служителите, съобразно настъпилите редица значителни промени в законовата уредба, уреждаща обществените отношения в тази област, а именно в: Закона за здравето, Закона за лечебните заведения, Закона за здравното осигуряване и Закона за здравословни и безопасни условия на труд. Актуализирането на подзаконовата нормативна уредба налага осъвременяване на редица изисквания, които не съответстват на действащото законодателство, като например:

- изискването за оформяне на заключението за годността на лицето да изпълнява посочената професия (длъжност, производствена дейност) от лекаря, обслужващ предприятието (цеховия лекар или участъковия лекар-терапевт, обслужващ предприятието), или здравното заведение, което ще извърши прегледите, а ако няма такъв - от участъковия терапевт по местоживеење въз основа на данните от прегледа, становището на всеки от съответните специалисти за възможностите на кандидата да изпълнява посочената професия (длъжност, производствена дейност) и в съответствие със Списъка на медицинските противопоказания за постъпване на работа в производства и професии с вредни за здравето условия и фактори (приложение № 4);

- когато предварителният медицински преглед се извършва в частни или кооперативни здравни заведения, заключението се оформя от терапевт;

- заключението за пригодност по отношение на лицата кандидатстващи за работа, които не са навършили 18-годишна възраст се дава от Лекарска консултативна комисия (ЛКК);

- при наличие на органично психотично състояние, друга психоза, психопатия, невроза, наркомания и епилепсия заключението за пригодност се дава въз основа на специализирана преценка от районната психиатрична диспансерна служба (диспансер, отделение, кабинет).

Цитираните текстове са в противоречие със Закона за здравето, Закона за лечебните заведения, Закона за здравното осигуряване и Закона за здравословни и безопасни условия на труд, тъй като структури като цехов лекар, районна психиатрична диспансерна служба вече не съществуват. Оказването на извънболнична медицинска помощ към настоящият момент съгласно Закона за лечебните заведения се осъществява в амбулатории за първична медицинска помощ от общопрактикуващи лекари (ОПЛ), а специализираната извънболнична медицинска помощ – от лекари с придобита съответна медицинска специалност в амбулатории за специализирана медицинска помощ, медицински центрове, медико-дентални центрове и диагностично-консултативни центрове.

В същото време с Наредба № 3 от 2008 г. за условията и реда за осъществяване дейността на службите по трудова медицина (обн., ДВ, бр. 14 от 2008 г.) е предвидено, заключението за това дали дадено лице е годно да изпълнява дадена професия да се дава от службата по трудова медицина въз основа резултатите от извършените предварителни и периодични прегледи и изследвания.

Наличието на противоречия на съществуващата наредба с действащите законови и подзаконовни нормативни актове в областта на здравеопазването и здравето и безопасността при работа, в по-малка или по-голяма степен, налагат да бъде направена съответната промяна в условията за извършване на задължителните предварителни и периодични медицински прегледи на работниците и служителите, за да може да се синхронизират изискванията на действащото законодателство.

Въз основа на направения анализ на действащите към момента изисквания и адаптирането им с настъпилите промени в законодателството, беше идентифицирана необходимост от извършването на многобройни и съществени изменения и допълнения на текстовете на действащата към момента Наредба № 3. Посоченото, както и разпоредбите на

Закона за нормативните актове са причина за изготвянето на проект на нова наредба, с която да се отмени Наредба № 3 от 1987 г. за задължителните предварителни и периодични медицински прегледи на работниците.

С проекта на Наредба за условията за извършване на задължителните предварителни и периодични медицински прегледи на работниците и служителите се цели синхронизиране на подзаконовия нормативен акт с действащото законодателство така, че той да отразява реалната ситуация съобразно формираните нови социално икономическите отношения в страната. Уреждат се обществените отношения на участниците в процеса по осигуряването, организацията и провеждането на задължителните предварителни и периодични медицински прегледи, с цел даването на правилна преценка за пригодността на лицата съобразно здравословното им състояние да изпълняват определена професия при конкретни условия и организация на труд.

С проекта се предвижда да продължат да се регламентират правата, задълженията и отговорностите на работодателя и работника, както това е било до момента. Съобразно настъпилите промени през последните години се правят и съответните промени по отношение на изискванията към службите по трудова медицина и лечебните заведения с цел осигуряване на системното наблюдение на здравното състояние на работниците, с оглед ранното откриване на изменения в организма в резултат от въздействия на работната среда и трудовия процес, на професионални и свързани с труда заболявания, като по този начин се цели опазването живота и здравето на работниците.

Проектът на Наредбата цели актуализиране на алгоритмите за медицинско наблюдение в съответствие със съвременните условия и постижения на медицинската наука, както и улесняването на достъпа до квалифицирана медицинска помощ при съмнение за професионална болест. Регламентират се видовете задължителни изследвания, периодичността, лекарските екипи, с цел оптимизиране и подобряване ефективността на дейностите по превенция на здравето на работещите, чрез включването на съвременни работещи медицински практики, както и отпадането на такива които, във времето по причини от различно естество (икономически и чисто медицински), са загубили или доказали своята неефективност.

Така например промененият алгоритъм за медицинско наблюдение на работещи изложени на рисков фактор манган и неговите съединения включва като задължителни изследвания: изследване на манган в кръвта и функционално изследване на дишането вместо досегашните: изследване на манган в урината и флуорография на белите дробове.

С проекта се предвижда и актуализация съгласно действащата към момента нормативна уредба на видовете медицински специалисти, участващи в извършването на задължителните медицински прегледи, като например на мястото на терапевт се включват лекари със специалност по професионални болести или вътрешни болести или обща медицина.

Проектът на наредба определя изискванията за първоначалните и периодични медицински прегледи на работниците и служителите над 18 годишна възраст. Прегледите на лицата, ненавършили 15-годишна и 18 годишна възраст е предвидено да се извършват съответно по реда на Наредба за работата на лицата, ненавършили 15-годишна възраст (обн. ДВ, бр. 8 от 1987 г.) и Наредба № 6 от 2006 г. за условията и реда за даване на разрешения за работа на лица, ненавършили 18 години (обн. ДВ, бр. 64 от 2006 г.). Прегледите на лицата, работещи с източници на йонизиращи лъчения ще продължат да се извършват по реда на наредбата по чл. 65, ал. 1, т. 4 от Закона за здравето. Изрично е посочено, че наредбата не се прилага, когато за установяването на здравословната пригодност при постъпване на работа и за последващото периодично медицинско наблюдение на работниците и служителите са регламентирани специални условия и ред в други нормативни актове.

Введено е изискване резултатите от изследванията и медицинските прегледи по наредбата да се въвеждат в Националната здравноинформационна система от лекаря, който ги е извършил.

В проекта на наредба е регламентирано задължението на работодателя да осигурява провеждането на периодичното медицинско наблюдение на работещите, като е предложено времето за провеждане на прегледите да се отчита като работно време и когато е възможно, прегледите да се провеждат в рамките на установеното работно време на работника или служителя.

С проекта се регламентира списък на вредните фактори за здравето и безопасността, на задължителните изследвания, периодичността на провеждане на задължителните периодични медицински прегледи и изследвания и на лекарите-специалисти, извършващи задължителните медицински прегледи.

Предлага се въвеждането на списък с относителни медицински противопоказания за постъпване на работа по професия (длъжност, производствена дейност) с вредни фактори за здравето и безопасността, който е актуализиран в съответствие със съвременните условия и постижения на медицинската наука. От действащия до момента списък са отпаднали противопоказания, които са идентифицирани като ограничителни за наемането на работа, предвид съвременните достъпни възможности за терапевтично повлияване и компенсиране на симптомите на заболявания до постигане на физиологичните норми.

На базата на резултатите от извършените задължителни медицински прегледи е предвидено заключение за пригодността на лицето да изпълнява определена професия (длъжност, производствена дейност) да се изготвя от службата по трудова медицина по реда на наредбата по чл. 25б, ал. 4 от Закона за здравословни и безопасни условия на труд. При наличие на заболяване е предвидено да се прецени видът на заболяването, стадият на неговото развитие, обусловеният функционален дефицит и възможността за прогресиране при конкретните условия на труд.

С проекта на наредба е предвидено службите по трудова медицина да подпомагат работодателите при изпълнение на задълженията им по наредбата, включително и да препоръчват допълнителни медицински прегледи и/или провеждането на прегледите в периодичност, различна от тази, определена в наредбата, при повишаване на експозицията на вредни фактори над нормативно установените гранични стойности и актуализирана оценка на риска, както и с колективен трудов договор да могат да се уговорят допълнителни медицински прегледи и изследвания, както и по-благоприятни условия относно техния вид, обхват и периодичност, които са над минималните определени в наредбата.

Проектът на наредба е изготвен с участието на медицински специалисти с доказан дългогодишен опит в областта на професионалните болести, токсикологията и здравето и безопасността при работа, както и представители на общопрактикуващите лекари, експерти от Министерство на труда и социалната политика и Министерство на здравеопазването.

С проекта се предлага предварителните медицински прегледи да се извършват от избрания общопрактикуващ лекар в зависимост от вредните фактори за конкретното работно място и относителните медицински противопоказания за постъпване на работа по професия (длъжност, производствена дейност). Мотивите за това са, че избрания общопрактикуващ лекар е запознат в детайли със здравословното състояние на лицето, кандидат за работа и това дали има експертно решение на ТЕЛК, НЕЛК, ТОЛЕК или ТЦЛЕК и може да прецени дали то има или няма противопоказания за започване на работа. За лицата, които нямат общопрактикуващ лекар – прегледите да се извършват от лекуващ лекар, в зависимост от вредните фактори за конкретното работно място и относителните медицински противопоказания за постъпване на работа по съответната професия (длъжност, производствена дейност).

Очаква се предложеният проект на акт да не окаже пряко и/или косвено въздействие върху държавния бюджет в текущата и/или в следващите години. Прилагането на нормативния акт не изисква допълнителни финансови и/или други средства, които да бъдат направени от компетентните контролни органи.

Съгласно разпоредбите на Кодекса на труда задължителните периодични медицински прегледи на работещите и към настоящия момент се извършват за сметка на работодателите и не се очаква да възникнат нови задължения към тях, произтичащи от проекта. С въвеждането на съвременни методи за изследване, премахване на ненужни прегледи и изследвания и актуализирането на периодичността на прегледите се очаква дори да се намалят разходите на работодателите и да ги стимулира за по-стриктното изпълнение на нормативните им задължения, без да се намалява нивото на защита на здравето на работещите. Цените на различните прегледи и изследвания се определят от съответното лечебно заведение и същите могат да са в широк диапазон. Например преглед при офталмолог със задължително изследване на зрителна острота и рефракция за едно лице варира между 50 евро и 80 евро, изследване показател кръвна захар, цените са в диапазона на 1 евро и 2 евро.

Стойността на прегледите зависи от много фактори: - от мястото на провеждането им – областен град, в който има достатъчен брой специалисти или населено място, в което такива са малко или липсват; вида на прегледите, броя на работещи, на които ще бъдат извършени. Цените на периодичните медицински прегледи и изследвания са въпрос на договорени отношения между работодателя и избраното от него лечебно заведение.

С изменението на Кодекса на труда от 2011 г. първоначалните медицински прегледи са за сметка на кандидатите за работа. С предложения в проекта на наредба подход, а именно първоначалните медицински прегледи да се извършват от избрания общопрактикуващ лекар се очаква да бъде намален и разхода за лицата, които кандидатстват за работа.

С приемането на наредбата се очаква да възникне и положителен финансов резултат относно намаляване на разходите като цяло както за работодателите, така и за работниците и служителите, т.к. е предвидено резултатите от проведените профилактични медицински прегледи и изследвания, извършени по реда на наредбата по чл. 30, ал. 3 от Закона за здравето за съответната година, да се признават при извършваните от работодателя прегледи по реда на наредбата.

С проекта на наредба се регламентира организацията и реда на дейността по извършване на задължителните предварителни и периодични медицински прегледи на работниците и служителите, като ще бъде постигнато съответствие на подзаконовия нормативен акт със Закона за здравето, Закона за лечебните заведения, Закона за здравното осигуряване и Закона за здравословни и безопасни условия на труд.

Ще бъдат уредени обществените отношения на всички заинтересовани лица с актуални и ясно регламентирани изисквания свързани с обхвата, периодичността, организацията и провеждането на медицинските прегледи на работниците и служителите, чието прилагане ще гарантира системното наблюдение на здравното състояние на работниците, с цел ранно откриване на изменения в организма в резултат от въздействия на работната среда и трудовия процес, на професионални и свързани с труда заболявания и ранно откриване на социално-значими заболявания.

С проекта на Наредба за условията за извършване на задължителните предварителни и периодични медицински прегледи на работниците и служителите не се въвеждат разпоредби от европейското право, поради което не е изготвена справка за съответствие.

След извършен анализ за съответствие с европейското право се установи, че обществените отношения, предмет на проекта за тази наредба, не са регламентирани в европейското законодателство. Уредбата на обществените отношения, предмет на проекта на наредба, е въпрос на национално решение и е от компетентността на отделните държави-членки. Това произтича от разпоредбата на чл. 168, пар. 7 от Договора за функциониране на Европейския съюз, която предвижда изключителна компетентност на държавите-членки по определяне на здравната им политика, както и организирането и предоставянето на здравни услуги и медицински грижи.

На основание чл. 26 от Закона за нормативните актове проектът на наредба и мотивите към него ще бъдат публикувани за обществено обсъждане на интернет страницата на Министерството на здравеопазването и на Портала за обществени консултации за срок от 30 дни.